

Vergaderjaar 1997–1998

26 049

Indonesië

Nr. 2

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 25 mei 1998

Inleiding

Mede met het oog op het Algemeen Overleg met de Vaste Kamercommissie voor Buitenlandse Zaken informeer ik u hierbij conform afspraak. Nog steeds geldt dat de situatie in Indonesië fluïde is en dat gebeurtenissen elkaar snel opvolgen. Een afgewogen oordeel over genoemde ontwikkelingen is derhalve nog moeilijk.

Ontwikkelingen in Indonesië

Na ruim een week van ongeregelheden in het gehele land en steeds sterker wordende studentenprotesten, maakte President Soeharto op 21 mei jl., om 9.00 uur 's ochtends plaatselijke tijd, na overleg met parlementaire leiders, zijn aftreden bekend. Hij gaf aan dat het hem niet mogelijk was langer te regeren als gevolg van het ontbreken van voldoende draagvlak voor de totstandkoming van een hervormingsraad en een nieuw kabinet. Het aftreden van President Soeharto werd in Indonesië in het algemeen met instemming en door velen zelfs met vreugde begroet.

Onmiddellijk na genoemde verklaring werd vice-president Habibie als zijn opvolger ingezworen. Een dag later maakte President Habibie zijn nieuwe kabinet bekend, dat inmiddels, op zaterdag 23 mei, is beëdigd. De samenstelling van het kabinet geeft een gemengd beeld te zien. Deels bestaat de nieuwe ministersploeg uit oudgedienden onder ex-president Soeharto, deels uit nieuwe gezichten. Van deze nieuwe ministers is een belangrijk aantal afkomstig uit de intellectuele moslimorganisatie ICMI, waarvan President Habibie tot zijn vice-presidentschap de leiding had.

De afgelopen dagen hebben belangrijke verschuivingen laten zien van sleutelfuncties binnen het leger. De sturende kracht hierachter lijkt de als gematigd bekend staande huidige minister van Defensie en Stafchef van het leger, Generaal Wiranto. Met de ontheffing uit zijn functie van de schoonzoon van ex-president Soeharto, Generaal Prabowo als

commandant van de strategische reservegroepen (KOSTRAD) en van een aantal andere conservatieve hooggeplaatste militairen lijkt de meer hervormingsgezinde stroming binnen het leger de overhand te hebben gekregen. Dit lijkt te worden bevestigd door het terughoudende optreden op 22 mei jl. van legereenheden van generaal Wiranto, dat heeft geleid tot een vreedzame ontruiming van het Parlementsgebouw dat gedurende de afgelopen week de belangrijkste locatie vormde van de studentenprotesten.

Ondanks een positieve toonzetting op hoofdpunten van President Habibie's inaugurele speech, is met name bij studenten en vertegenwoordigers van de oppositiestromingen de scepsis ten aanzien van zijn hervormingsbereidheid, zowel op politiek als economisch gebied, nog zeker niet geweken. Wel heeft de nieuwe Indonesische regering tot op heden een aantal positieve signalen afgegeven. Zo heeft President Habibie inmiddels aangekondigd dat er zo snel mogelijk verkiezingen zullen worden georganiseerd. Daarbij heeft hij geïndiceerd dat deze mogelijk binnen een jaar zouden kunnen plaatsvinden.

Daarnaast lijkt President Habibie zich te hebben gecommitteerd om een breed scala aan maatschappelijke stromingen en instituties bij het nieuwe beleid te betrekken.

De inmiddels aangekondigde vorming van een Hervormingsraad, waarin een aantal van de belangrijkste oppositieleiders naar verluidt zal plaatsnemen, is eveneens van groot belang voor de betrokkenheid van de oppositiestromingen.

Ook is de vrijlating van politieke gevangenen aangekondigd. Volgens de laatste berichten zou deze maatregel zich uitstrekken tot diegenen die op grond van de huidige subversiewetgeving (in het bijzonder het zgn. haatzaai-artikel) zijn gearresteerd, zoals politieke gevangenen uit Oost-Timor en Bali, maar ook SBSI-leider Pakpahan en oppositie-vertegenwoordiger Sri Bintang Pamungkas. Daartoe moeten echter eerst de formele procedures worden afgehandeld. Verwacht wordt dat deze uiterlijk op 26 mei zijn afgerond. Overigens lijkt een aantal vertegenwoordigers van de oppositie terughoudend zich al te zeer te associëren met de nieuwe President en zijn regering(sbeleid).

Nederlandse opstelling

Namens de Nederlandse regering heeft Minister-President Kok op 22 mei de formele gelukwensen van de Nederlandse regering betuigd aan President Habibie. In zijn gelukwensen heeft de Minister-President het vertrouwen uitgesproken dat de nieuwe Indonesische regering ernst maakt met de door het Indonesische volk gewenste politieke en economische hervormingen en daarbij zal samenwerken met alle betrokken maatschappelijke stromingen onder eerbiediging van fundamentele democratische en constitutionele rechten en aspiraties van het Indonesische volk.

Het is in de eerste plaats aan de Indonesische bevolking en maatschappelijke stromingen aldaar om zich een oordeel te vormen over de hervormingskracht van de nieuwe regering.

Op het eerste gezicht leek de intentie om veranderingen door te voeren op het terrein van economische hervormingen duidelijker aanwezig dan op het terrein van politieke hervormingen. Het is daarom des te verheugender dat de nieuwe Indonesische regering inmiddels juist op dat laatste punt een aantal belangrijke signalen heeft afgegeven. Zo verwijs ik naar de aangekondigde vrijlating, op korte termijn, van politieke gevangenen, inclusief vakbondsleider Pakpahan.

Voor zijn situatie heb ik de afgelopen dagen nadrukkelijk de aandacht gevraagd van de nieuwe Indonesische regering, in het bijzonder van minister van Justitie, Muladi.

EU-opstelling

In de Algemene Raad van 25 mei jl. spraken mijn Europese collega's en ik over de laatste ontwikkelingen in Indonesië.

De Raad sprak de bereidheid uit Indonesië in zijn politieke en economische hervormingen te steunen en moedigde President Habibie aan met voortvarendheid tegemoet te komen aan de democratische aspiraties van de Indonesische bevolking en daarbij oppositiegroeperingen en maatschappelijke organisaties te betrekken. Voorts verwelkomde de Raad de invrijheidstelling van én Muchtar Pakpahan én Sri Bintang Pamungkas en sprak de hoop uit dat alle politieke gevangenen spoedig worden vrijgelaten.

Tevens sprak de Raad de hoop uit dat Indonesische autoriteiten zullen meewerken aan een internationaal aanvaardbare oplossing voor de kwestie Oost-Timor, onder auspiciën van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. Binnenkort zal een EU-troika Jakarta bezoeken.

Situatie Nederlanders

Zoals ik u in mijn vorige brief reeds aangaf, vindt te Jakarta dagelijks overleg plaats tussen de EU-Ambassadeurs over de veiligheidssituatie in Indonesië op basis waarvan reis- en verblijfadvisen worden opgesteld. In het licht van de meest recente ontwikkelingen is het crisisteam, waaraan in genoemde brief gerefereerd werd, inmiddels opgeheven. Ofschoon de veiligheids- en politieke situatie eniger mate in rustiger vaarwater lijkt te zijn beland, blijft de Ambassade in Jakarta terzake zeer alert.

Het meest recente advies aan EU-onderdanen luidt als volgt: diegenen die om veiligheidsredenen waren vertrokken kunnen thans overwegen terug te keren, zij het dat zij zich bij deze persoonlijke beslissing rekenschap dienen te geven van het feit dat de situatie nog niet volledig gestabiliseerd is. Bezoekers aan Indonesië wordt aanbevolen slechts om dringende redenen een bezoek te overwegen.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H. A. F. M. O. van Mierlo